

Питання 1. Запропонувати напрямки удосконалення (реформування) діяльності Департаменту містобудування та архітектури виконавчого органу Київської міської ради (КМДА) з урахуванням його основних завдань, в тому числі необхідних заходів щодо запобігання корупційних ризиків та удосконалення співпраці з громадськістю.

План відповіді:

I. Основні завдання і існуюча ситуація.

II. Проблематика.

III. Принципові рішення щодо виходу з кризи.

III.1. Пропозиції по новій структурі департаменту:

III.2. Питання зниження антикорупційних ризиків.

III.3. Питання посилення взаємодії з громадськістю.

I. ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ І ІСНУЮЧА СИТУАЦІЯ

Завданням Департаменту містобудування та архітектури є функція реалізації державної політики в галузі містобудування та архітектури з одного боку та виконання завдань, поставлених Київською міською радою, як структурним підрозділом КМДА з іншого.

Існуюча ситуація.

Сьогодні Департамент містобудування та архітектури вирішує ряд наступних питань:

1. **Регулювання забудови міста Києва** (Управління регулювання забудови міста)
2. **Ведення Містобудівного кадастру м. Києва** та забезпечення роботи Центру моніторингу забудови м. Києва, розгляд проектів землеустрою, видача містобудівних умов та обмежень, будівельних паспортів (Служба містобудівного кадастру та Центр моніторингу забудови)
3. **Ведення топографічної основи міста Києва** та надання інформації щодо топогеодезичних та геологічних вишукувань. Розгляд та замовлення ТЕО на транспортні рішення, зберігання транспортної моделі міста. (Управління інженерно-транспортної інфраструктури)
4. **Регулювання питань благоустрою міста.** Регулювання тимчасових споруд для ведення підприємницької діяльності та об'єктів зовнішньої реклами (до реалізації рішення КМР про створення окремого управління реклами) (Управління ландшафтної архітектури та комплексного благоустрою)
5. **Замовлення містобудівної документації** (генеральний план, зонінги та детальні плани територій) (участь спеціалістів всього департаменту)
6. **Замовлення галузевих концепцій** та участь в реалізації міських цільових програм. (відділ стратегічного аналізу)

7. Організація архітектурних та містобудівних конкурсів. (відділ стратегічного аналізу та Управління ландшафтної архітектури та комплексного благоустрою)

Також в організаційній структурі є відповідні підрозділи, які відповідають за фінанси, кадри, канцелярію, юридичний супровід тощо.

Однак, роль Департаменту фактично зведена до надання адміністративних послуг в галузі будівництва та благоустрою.

Такий великий обсяг напрямків діяльності має бути врегульований належним чином.

II. ПРОБЛЕМАТИКА.

Загальна проблематика.

Департамент містобудування та архітектури має формувати містобудівну політику на рівні міста. Науково-дослідні інституції розвалені, містобудівна рада потребує перезагрузки, її права значно обмежені ЗУ «Про регулювання МБ діяльності», архітектурна критика відсутня. Це все наслідки певного політично-економічного стану в країні та перехідного періоду між радянською та ринковою економікою. В Києві ніхто не формує МБ політик, політик міського простору на місцевому рівні.

1. Містобудівна документація та формування МБ політики в Києві.

Сьогодні в Києві в процесі розробки є всі рівні містобудівної документації: генеральний план міста Києва, зонінг центральної частини м. Києва, плани зонування інших частин міста, близько 50 детальних планів територій. На жаль, **відсутня служба, яка може ефективно виконувати роль замовника МБ документації.** Це спричиняє наступні проблеми: а) роль замовника перетягує на себе інвестор б) відсутня можливість ефективно працювати із розробником в) звідси виникає ситуація, коли інтереси міста відходять на другий план порівняно із інтересами приватного інвестора в) процедура громадських слухань формальна, не влаштовує мешканців,

2. Адміністративні послуги департаменту: вихідні дані на проектування, розгляд проектів землеустрою тощо.

Всього департамент надає 29 різних послуг населенню. З них лише 8 – адміністративні. Інші послуги – інформація на звернення громадян, де для отримання відповіді необхідно подати певні документи, - навіть не описана. Адмінпослуги та інші не надаються в електронному вигляді. З цього виходить багато відмов по формальним причинам.

3. Організація архітектурних конкурсів, робота над галузевими концепціями та реалізація міських проектів.

Ця складова є занадто важливою, щоби нехтувати нею. В Департаменті відсутні відповідні структури, які би могли професійно займатися замовленням даних робіт.

4. Обсяг роботи та штатний розклад.

В Департаменті працює 86 осіб на 3,5 млн. мешканців міста (до прикладу м. Ляйпциг – 500 тис. населення, 300 осіб в департаменті містобудування). Щоденно з департаменту виходить приблизно 400 документів, це 130 000 документів на рік. Частина з яких є вихідними даними на проектування. Вочевидь, кількості співробітників явно замало для якісного виконання даних робіт в терміни, визначені законодавством. Це спричиняє порушення термінів та неякісну роботу.

5. Ведення містобудівного моніторингу.

Ця робота є дуже важливою, на основі МБ моніторингу здійснюється внесення змін до генерального плану міста. За це на сьогодні відповідає 1 особа. Зрозуміло, що МБ моніторинг просто не виконується.

6. Транспортні рішення.

Традиційно між Департаментом містобудування та архітектури та Департаментом транспорту виникають суперечки стосовно прийняття рішень в транспортні галузі. Відсутність потужного відділу спеціалістів з транспорту спричиняє невідповідність транспортних рішень МБ документації.

ІІІ. ПРИНЦИПОВІ РІШЕННЯ ЩОДО ВИХОДУ З КРИЗИ.

Загальне зауваження: бажано добитися внесення змін до ЗУ «Про архітектурну діяльність» щодо розділення посад головного архітектора та директора департаменту

1. Нова структура
2. Збільшення кількості співробітників.
3. Переведення адмінпослуг та інших послуг в електронний вигляд.

ПРОПОЗИЦІЇ ПО НОВІЙ СТРУКТУРІ ДЕПАРТАМЕНТУ:

1. Директор Департаменту - головний архітектор міста (**формування** МБ політики):
 - 1.1. **Служба містобудівної документації (нове)**
 - 1.2. **Служба МБ моніторингу (нове)**
 - 1.3. **Служба міських проектів (нове)**
 - 1.4. **Служба міських архітектурних конкурсів(нове)**
2. Перший заступник директора (регулювання забудови міста, **реалізація** МБ політики)
 - 2.1. Служба регулювання лівого берега (земля, умови)
 - 2.2. Служба регулювання правого берега (земля, умови)
 - 2.3. Служба з охорони культурної спадщини
3. Управління інженерно-транспортної інфраструктури

- 3.1. Служба геології
- 3.2. Служба геодезії
- 3.3. **Служба з питань транспорту(нове)**
- 4. Управління міських ландшафтів та благоустрою
 - 4.1. Служба регуляції тимчасових споруд
 - 4.2. Служба регуляції об'єктів зовнішньої реклами (до виведення управління реклами)
 - 4.3. Служба міських ландшафтів
- 5. Містобудівний кадастр
 - 5.1. GIS системи
 - 5.2. **Відкриті дані (нове)**
 - 5.3. Ведення кадастру
- 6. Юридична служба
 - 6.1. Адмінпослуги
 - 6.2. **Судові спори (нове)**
- 7. Організаційна служба.
 - 7.1. Канцелярія
 - 7.2. **Архів(нове)**
 - 7.3. Кадри
 - 7.4. **Утримання будинку та території(нове)**

ПИТАННЯ ЗНИЖЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ.

Напрямки дій:

- 1. Опис всіх послуг департаменту, розробка нерозроблених процедур
- 2. Спрощення адмінпослуг, переведення всіх послуг в електронний вигляд через МБ кадастр або Єдиний портал або ЦНАП
- 3. Активна участь в Антикорупційній програмі Київської міської ради та КМДА із залученням експертів GIZ.
- 4. Освітні семінари для мешканців та архітекторів «Як отримати певну послугу», наприклад в НСАУ та департаменті.
- 5. Людський фактор: роз'яснення, впровадження практики розгляду справ щодо корупційних ризиків, аналітика.

ПИТАННЯ ПОСИЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ.

Проблематика.

- 1. Процедура громадських слухань при розгляді МБ документації занадто формальна, це – фактично листування. Це спричиняє антизабудовні війни. Війна має вестися на папері та «в колах» при обговоренні завдання на розробку МБ документації, а не на будівельному майданчику.
- 2. Криза довіри до органів влади.

Напрямки дій:

1. Відновити програму «Департамент відкриває двері», яка була започаткована мною в 2014 році і плідно працювала до березня 2016 року.
2. За результатами проектного семінару «право на місто», який був проведений ДМА в грудні 2015 року за моїм кураторством, провести додаткові обговорення з депутатами КМР.
3. Ініціювати зміни до Постанови КМУ 555 «Про порядок проведення громадських слухань при розгляді МБ документації».
4. Ініціювати рішення КМР «Порядок проведення громадських слухань в м. Києві» для міських проектів, для низових проектів, об'єктів архітектури в історичних ареалах тощо.
5. Співпраця з НСАУ в законодавчих ініціативах та виробленні політик міського простору
6. Перезапуск Архітектурно-містобудівної ради – не «місце для биття», а – «проектний семінар, воркшоп, місце для вироблення нового знання».

Питання 2. Запропонувати основні пріоритети розвитку м. Києва у короткостроковій та довгостроковій перспективі із врахуванням існуючої містобудівної ситуації.

План відповіді:

1. Основа для прийняття рішень – Стратегія міста та галузеві концепції, містобудівна документація.
2. Загальні проблеми міста
3. Забудова
4. Простори
5. Зв'язки
6. Пам'ять в місті
7. Охорона культурної спадщини.
8. Підходи до вирішення питань.
9. Окремі проекти.

1. ОСНОВА ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ – СТРАТЕГІЯ МІСТА ТА ГАЛУЗЕВІ КОНЦЕПЦІЇ, МІСТОБУДІВНА ДОКУМЕНТАЦІЯ. (довгоострокова перспектива).

Пріоритетними напрямками розвитку міста мають бути напрямки, викладені в Стратегії міста та підкріплені галузевими концепціями. Тоді розвиток міста стане спрогнозованим та зрозумілим для всіх, а всі дії можна буде коригувати у відповідності до прийнятих документів. Сьогодні йде актуалізація стратегії міста, де буде багато уточнень діючої стратегії. При прийнятті рішень необхідно буде нею керуватися.

Містобудівна документація має засновуватися не лише на нормах та правових актах, а й на галузевих концепціях та думці громади. Хороший приклад – Стратегічна сесія Оболонського району (2016), де громада ставила проблематику та завдання на її розв'язання.

2. ЗАГАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІСТА

Київ має велику кількість проблем містобудівного розвитку: низька щільність забудови в спальних районах, низька зв'язність, низька пропускна здатність дорожньо-вуличної мережі, зруйнована рекреація, відсутність пішохідних вулиць, площ, низька якість благоустрою, неспроможність річки в міському просторі, незаконна забудова, антизабудовні війни, є й зовнішні виклики: депопуляція, тиск держави при прийнятті рішень, статус столиці (і добре, і складно), падіння рівня архітектурної освіти та загального фахового рівня, мало можливостей для регуляції забудови на міському рівні тощо.

Одна з найголовніших проблем – потужний центр на правому березі та спальні райони на лівому. Це спричиняє транспортний колапс, «вимирання» лівого берега вдень та надвелике завантаження правого. **Що необхідно зробити:** необхідно запровадити розробку концепції на виконання

стратегічної ініціативи «Центр поруч з домом» для вирішення даного питання і її подальшого затвердження Київською міською радою і впровадження. Багато європейських міст стикалися із подібним викликом, розробка має йти разом з європейськими експертами.

Загалом територія міста це – забудова, простори та зв'язки між ними.

3. ЗАБУДОВА

Для гармонійного розвитку забудови, необхідна якісна містобудівна документація. Сьогодні ми маємо політичну кризу містобудівної документації, розробка йде на всіх рівнях - Генеральний план, зонінги, детальні плани територій, що спричиняє певні складнощі.

На жаль існує величезний рівень недовіри в суспільстві до розроблених документів. Це пов'язано і з недолугою системою участі громади в прийнятті рішень в місті та з переходом від радянського планування до ринкового. **Що необхідно зробити:** експертиза проектів містобудівної документації, в першу чергу Генерального плану міста за участі іноземних незалежних експертів, виправлення помилок і його прийняття та затвердження.

Подальша розробка містобудівної документації на основі Стратегії міста, галузевих концепцій та колоквіумів з громадою.

Перехід до проектування квартальної щільної забудови, відхід від забудови мікрорайонами.

Максимальне використання територій недіючих промислових підприємств, перепрофілювання.

Розвиток Містобудівного кадастру м. Києва та Центру моніторингу забудови, в тому числі як інструменту залучення прозорих інвестицій в місто.

4. ПРОСТОРИ

Простори міста – площі, вулиці, рекреації, парки, сквери, набережні тощо – місця, що забезпечують спілкування мешканців, посилення зв'язків та активізацію місцевої економіки.

Площі в Києві – 90% транспортних, пішохідних вулиць – 2.

Що треба робити: перейти від благоустрою до розвитку громадських просторів, де процеси в просторі є превалюючими, розвинути систему пішохідних площ та вулиць, як запоруки демократичного суспільства, продовжувати програму «Київські парки», яка залучає до проектів реконструкції місцеві громади та бізнеси, формувати туристичні пішохідні центри.

Розробити та впровадити концепцію «Безбар'єрне місто», створювати набережні, сквери тощо.

Цікавий досвід є в Європі - створення тимчасових скверів на пустирях – землях, які зарезервовані під будівництво і декілька років стоять пустими за зеленим забором. Його можна впроваджувати.

5. ЗВ'ЯЗКИ

Необхідно перейти від поняття «розвиток транспорту» до поняття «сталості міської мобільності», коли будь-який мешканець в незалежності від віку, статі, статку зможе дістатися іншої точки міста за найкоротший проміжок часу. **Що потрібно робити:** розвиток пішохідної інфраструктури, велоінфраструктури, громадського транспорту, розвиток вулично-дорожньої мережі.

Всі роботи з планування транспорту мають йти виключно через транспортне моделювання.

Пріоритет: пішохід – вело – громадський транспорт – приватний транспорт, що рухається – приватний транспорт, що стоїть.

Це дозволить вирішити не тільки транспортні, а й екологічні проблеми міста.

6. ПАМ'ЯТЬ В МІСТІ

З огляду на статус столиці та те, що багато політичних подій відбуваються саме в Києві, перед нашим містом постійно постають виклики увіковічення пам'яті про події національного значення – Револуції Гідності, пам'яті воїнів АТО, пам'яті національних героїв та культурних діячів.

Що треба робити: місто має запроваджувати публічний дискурс стосовно питання політики пам'яті для можливості подальших переговорів із державними органами влади з позиції міської спільноти. Необхідно відстоювати право на місто наших містян. В такому випадку можна буде знайти консенсус між інтересами держави та міста.

7. ОХОРОНА КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ.

Київ – унікальне місто із величезним обсягом об'єктів культурної спадщини, в тому числі світової. Законодавство недолуге, до того ж не виконується. Пам'ятки руйнуються.

Що треба зробити: за європейським прикладом розробка механізмів «кнута і пряника», коли невиконання закону не вигідно, а виконання – вигідно власнику об'єкту культурної спадщини.

8. ПІДХОДИ ДО ВИРІШЕННЯ ПИТАНЬ.

- Запровадження конкурсної практики на постійній основі, як єдиного демократичного шляху вибору кращої ідеї / проекту
- Запровадження міських колоквіумів для дослідження думки громади
- Подання пропозиції щодо введення ЗУ «Про місцеві референдуми» до ВРУ на виконання Конституції України.
- Переведення всіх бюджетних закупівель на систему «Прозорро»
- Розробка МБ документації на основі стратегії міста, галузевих концепцій та колоквіумів із мешканцями, концепцій МБ документації на конкурсній основі.

- Аудит прийнятих рішень за участі іноземних експертів.

9. ОКРЕМІ ПРОЕКТИ.

Проекти інтегрованого розвитку (короткострокова перспектива).

- **Реалізація проекту розвитку історичного Подолу з пішоходизацією площі Контрактової та вулиці П. Сагайдачного за результатами архітектурного конкурсу (можливо спільно з GIZ)**

Це дозволить створити на Подолі туристичний пішохідний центр, активізує місцеву економіку, дозволить залучати інвестиції у охорону культурної спадщини.

- **Розробка та реалізація проекту розвитку вул. Хрещатик «Головна вулиця».**

Проект дозволить реалізовувати заходи із благоустрою та розвитку громадського простору за участі місцевих мешканців, громадськості міста та меценатів. Проект включатиме заходи із безбар'єрності середовища, елементи благоустрою, фестивалі та активності, пам'ять в місті, озеленення (рятування каштанів), реставрацію Бессарабки, осмислення місця, де стояв пам'ятник Леніну тощо.

- **Дніпровські острови.** Закінчення робіт над концепцією розвитку дніпровських островів та її реалізація.

Проект дозволить створити якісну рекреацію для жителів та туристів та залучити кошти для належної експлуатації території.

Питання 3. Запропонувати систему прозорого та ефективного регулювання містобудівної діяльності в історичних ареалах, охоронних зонах пам'яток в м. Києві, у тому числі в межах охоронної (буферної) зони та території об'єкту – пам'ятки всесвітнього значення № 527 «Київ: Собор Святої Софії і прилеглі монастирські споруди, Києво-Печерська Лавра».

Питання регулювання містобудівної діяльності на пам'яткоохоронних територіях сьогодні в Києві стоїть дуже гостро. Ситуація дійшла до того, що Київська міська рада в січні 2015 року прийняла рішення стосовно заборони виділення земельних ділянок під містобудівні потреби та заборони на будівництво в охоронній (буферній) зоні та території об'єкту – пам'ятки всесвітнього значення № 527 «Київ: Собор Святої Софії і прилеглі монастирські споруди, Києво-Печерська Лавра» до затвердження плану зонування центральної історичної частини м. Києва.

Зрозуміло, що місто потребує прозорої та зрозумілої політики містобудівної діяльності на таких важливих територіях.

Пропоную розглянути **5 принципів**, за якими має відбуватися виділення земельних ділянок та будівництво в пам'яткоохоронних зонах (в тому числі в охоронній (буферній) зоні Софії-Лаври:

- **Принцип відповідності.** Функція, цільове призначення, інші параметри намірів забудовника мають відповідати містобудівній документації, нормам, правовим актам тощо.
- **Принцип взаємоповаги.** Забудовник та проектувальник мають поважати спадщину, яка дісталася їм в оточенні.
- **Принцип прозорості.** Вся інформація про наміри забудовника має бути доступною громаді міста, це стосується і намірів щодо виділення земельних ділянок.
- **Принцип дотримання процедури.** Всі дії забудовника мають відповідати всім процедурним вимогам, ця інформація має бути у відкритому доступі.
- **Принцип залучення.** До обговорення щодо виділення земельної ділянки та намірів будівництва має бути залучена громада та всі зацікавлені сторони.

Як цього досягти? Що треба зробити?

I. РОЗРОБКА МІСТОБУДІВНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ.

Сьогодні в процесі розробки проект плану зонування центральної історичної частини м. Києва, а також проект Історико-архітектурного опорного плану м. Києва, як складової частини проекту Генерального плану м. Києва.

1. Узгодити проектні рішення плану зонування центральної історичної частини м. Києва та проекту Історико-архітектурного опорного плану м. Києва.
2. Чітко виписати режими використання територій в обох документах (однаково для однієї території).

3. Провести «живе» громадське обговорення Історико-архітектурного опорного плану м. Києва (хоча би за прикладом обговорення Зонінгу центральної частини м. Києва в Департаменті містобудування та архітектури)
4. Після затвердження викласти всі матеріали у відкритий доступ на Містобудівний кадастр м. Києва з програмою легкого пошуку інформації.
5. Перекласти матеріали затвердженого зонінгу центральної частини та історико-архітектурного опорного плану англійською мовою для більш легкого залучення інвестицій до міста.
6. Провести незалежну експертизу проекту генерального плану м. Києва з його подальшим виправленням та затвердженням з Історико-архітектурним опорним планом м. Києва, як його складової частини, після чого можна буде затверджувати проект плану зонування центральної історичної частини м. Києва.
7. Популяризувати серед фахівців, студентів архітектурних ВНЗ тощо та активно використовувати в роботі методiku, розроблену ТОВ «Міськцивільпроект» в складі методики розробки зонінгу центральної частини м. Києва стосовно визначення впливу нового об'єкту на панораму правого берега та пам'ятку всесвітнього значення «Софія-Лавра», а також визначення параметрів висотності на пам'яткоохоронних територіях.

II. ПРОЦЕДУРНІ ПИТАННЯ.

1. Запровадити процедури громадського обговорення **при виділенні земельної ділянки під містобудівні потреби** за європейськими принципами та методами.
2. Подати пропозицію щодо законопроекту «Про місцеві референдуми» до ВРУ з огляду на неможливість проведення плебісцитів у існуючому законодавчому полі, порушені конституційні права містян.
3. Запровадити процедуру обговорення з експертами (НСАУ, УТОПіК, НМР при Мінкульті, Архітектурно-містобудівна рада) проектів будівництва в пам'яткоохоронних зонах.
4. Описати та запровадити процедуру погодження головним архітектором міста об'єктів на магістралях, площах та в історичних ареалах на виконання ст. 14 ЗУ «Про архітектурну діяльність».
5. Розробити методичні рекомендації щодо будівництва в пам'яткоохоронних зонах з описом всіх необхідних процедур.
6. Розробити нові якісні процедури громадського обговорення на рівні міста для пам'яткоохоронних територій за європейськими прикладами.

III. ІДЕОЛОГІЧНІ ПИТАННЯ.

1. Запровадити широкий публічний дискурс за участі всіх зацікавлених сторін щодо методів архітектурного вирішення сучасних об'єктів архітектури в історичному середовищі.